

vbranega tega, kar učencem pripoveduje, kako more potem od učencev tirjati, da bi ga radi poslušali in si njegov poverhni nauk dobro v glavo in v serce vtisnili?

2) Učitelj naj posebno pri prvem poduku počasi napreduje, in naj se tudi pozneje, kedar se pri podučevanju naprej pomika, še vedno ozira na prejšnje prve nauke.

3) Učitelj naj nikoli dalje ali naj sploh učencev ne podučuje v kaki stvari, dokler niso dobro razumeli in si zapomnili prejšnje, na katero se prihodnji nauki naslanjajo. Naj slabše je tako podučevanje, ki je pretergano, ali, ki skače od ene do druge stvari, ter nima nikjer prave korenine ali podlage.

4) Učitelj naj podučuje tako, da učencem kaže naj pred poglobitve dele kake stvari, in potem še le druge manj imenitne. So učitelji, ki pri podučevanju kako malo in prav malovredno ali postransko stvarico na dolgo in široko obdelujejo, ter tako nepotrebno zapravljajo dragi čas, kterega bi mogli obračati za druge bolj imenitne nauke.

5) Učitelj naj podučuje djansko, t. j. tako, da nauk učencem res kaj koristi; nikar pa naj jih ne podučuje le bolj za to, da bi se pri skušnji ali sploh pri starsih z naučenjem bahal.

6) Učitelj naj se pri podučevanju ozira na vse okoliščine, ki ta ali uni nauk bolj ali manj čislajo ali potrebujejo. On naj podučuje dečke v nekterih zadevah drugače, kakor dekleta, v mestu nekoliko drugače, kakor na kmetih, pri obertnikih in kupcih nekaj drugače, kakor pri kmetovavcih i. t. d. P.

Stari in mladi Slovenec.

Večernja.

S. Večernja bi rad imel jaz v Vašem pomenu „officium vespertinum“, kakor juternja „officium matutinum“. Sedaj pravim večernica t. j. večerna zvezda ali pesem, molitev ali služba Božja pa le v množnem številu večernice.

O. Morebiti bi bilo dobro, da deželo na jutru ali na večeru imenuješ jutrenjo ali večerno deželo, stran, ne pa vzhodnjo, zahodnjo ali zapadno, kakor praviš tudi: poldnevna, poldanska, polnočna stran nam. južna, severna.

Vešti.

O. Vešti f. je meni res, natura, elementum, materia; cf. goth. vaihts.

S. Prav oveselil sem se te Vaše besede, ker je zelo potrebjem. Tolikrat sem v stiskavi, kako bi slovenski zaznamnjajal nemške: Sache, „Natur, Element, Materie“ itd.! Metelko piše str. 79, da je občji iz ob in ostarelega vešč Sache, in str. 148 občina, občestvo iz ob in vešč. Ravno tako Jarnik: vešč, od tod občš, občšij communis, in občšina, ali navadno občina. Kopitar sicer pravi: „veščj gl. vešti f. res, videtur a vêtũ sermo, sicut germ. Sache a sagen et aliorum Slavorum, Pol. nempe et Carn. rêčj (verbum) usurpatum etiam pro re“. — Reč iz reči, si mislim, je lahko tudi drugega pomena. Da je le beseda moja, se tolažim, poprijel se je bom v kratkem ter pisal: več, več en itd., kakor piše n. pr. Čeh vec (Sache), in vecnice so mu naše rečnice (Realschulen).

O. Veštinũ t. j. naturalis, materialis, in veštistvo essentia, materia.

S. Radosten berem v Vaših „Koreninah“ staroslovenskih: veščj res, obiščj communis, obeščjnikũ particeps cf. vêtũ, ker tudi ta je moja. Zdaj saj vém, da je tergovec „Wetsch“ Slovenec in se piše tako, ali ker ima na prodaj razne večj, ali ker zna prav večjati ali govoriti. Kar najdem v slovarju obiščj particeps z opombo: thema obi suff. štj scr. tja cf. ništj et domaštinũ, lat. omnis ex obnis itd. in — vse mi je upadlo, da sedaj ne vém, ali Vašo veštj — nsl. več — pozná kteri mojih rojakov, in ali se je smem spet polastiti ali ne?

Viděti.

O. V novoslovenščini je sedaj precej zmešnjava o tem glagolu. Eni pišejo videti, videl, videla kakor vedeti, vedel, vedela-o, eni pa viditi, vidil, vedil.

S. Sej imate tudi Vi zdaj vidětelj, vidětelinũ, zdaj vidětelj, vidětelinũ. Zakaj jaz raji pišem viditi, vediti, sem povedal Jezičn. I, 21. Da so to nekterim napake, me pač malo briga zlasti, dokler jih ne skažejo.

O. Kaj te neki mika iz tega glagola?

S. Mikajo me posebno oblike viděvati, vidati in vidovati videre, spectare, speculari, contemplari; vidok, in vidovnik testis, testis oculatus (Augenzeuge); in vist visus,

visten-na-o manifestus, kakor rabim že zavid in zavist, zavidati-ovati, zavistno.

Vina.

O. Vina je stsl. causa, accusatio, ansa, argumentum, let. vaina, rum. vinü culpa, vinovat reus.

S. Te mi je spet živo potreba sedanji čas, kadar me dolžijo in tožijo, da je strah!

O. Ali si pa ohranil kako pravico do nje?

S. Sej pravite, da je vina iz viti, nsl. viti, viniti, izviniti (verrenken), Gutsman izviti, ovinek itd. Toživni sklon imenujejo drugi Slovani tudi viniteljni accusativus.

O. Viniti, vinovati in vinovinovati je stsl. accusare, vinovatü, vinovnikü, vinovinü auctor, vininü reus, vinistvo causa itd.

Zemljepisje v ljudski šoli.

(Dalje.)

§. 8. Voda.

Janez. Od kod pa pride, da je na zemlji voda?

Oče. Voda pade spod neba v dežji, snegu in toči.

J. Voda se pa vendar ne posuši, če tudi dolgo časa ni dežja.

O. Vode je veliko na zemlji, pod zemljo in v morji. Zemlja pa nikakor ne plava, kakor rušnja po vodi, marveč voda teče, kamor svet visi; kjer pa svet ni nagnjen in se voda ne more odtekati, pa stoji. Voda stoji v jarku, kar pomeni rov, ktereга si deževnik sam izkoplje. Luža je stoječa plitva voda, kakor se dostikrat po dežji steka in se kmali posuši; mlaka pomeni tudi stoječo vodo, pa tudi kraj, kjer je svet bolj moker. Več mlak skupej je pa mlakuža. V močvirji stoji kalna, zelenkasta voda; o suši se tudi nekoliko posuši. Če se pa voda po rovih odpelje, se pa močvirje vsuši. Lokva je stoječa voda, ki ima pritok in odtok. Umetno napravljena lokva je ribnik ali bajer (Weiher). Velika lokva je jezero. V morji je neznano veliko vode, ktera obdaja suho ali kopno zemljo, in voda ima več prostora po poveršji zemlje, kakor suha zemlja. Ta in vsi morski otoki se vzdigujejo nad morjem. Morska tla so tedaj naj nižja zemlja; na morskem obrežji je